

Bruselj, 21. junij 2024
(OR. en)

Medinstitucionalna zadeva:
2024/0599 (NLE)

11462/24
ADD 1

SOC 493
EMPL 299
ECOFIN 750
EDUC 240

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	19. junij 2024
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2024) 599 final - ANNEX
Zadeva:	PRILOGA k Predlogu SKLEPA SVETA o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2024) 599 final - ANNEX.

Priloga: COM(2024) 599 final - ANNEX

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 19.6.2024
COM(2024) 599 final

ANNEX

PRILOGA

k

Predlogu SKLEPA SVETA

o smernicah za politike zaposlovanja držav članic

PRILOGA

Smernica 5: Spodbujanje povpraševanja po delovni sili

Države članice bi morale dejavno spodbujati trajnostno socialno tržno gospodarstvo ter olajševati in podpirati naložbe v ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, tudi z izkoriščanjem potenciala v zvezi z digitalnim in zelenim preходом, glede na krovne cilje Unije in nacionalne krovne cilje za leto 2030 v zvezi z zaposlovanjem. V ta namen bi morale zmanjšati ovire, s katerimi se podjetja soočajo pri zaposlovanju, spodbujati odgovorno podjetništvo in resnično samozaposlovanje ter zlasti podpirati ustanavljanje in rast mikro, malih in srednjih podjetij, med drugim z dostopom do financiranja. Države članice bi morale dejavno spodbujati razvoj socialnega gospodarstva, vključno s socialnimi podjetji, in v celoti izkoristiti njegov potencial. Razviti bi morale ustrezne ukrepe in strategije za socialno gospodarstvo, pospeševati socialne inovacije in spodbujati poslovne modele, ki ustvarjajo kakovostne zaposlitvene možnosti in socialno varstvo, zlasti na lokalni ravni, vključno v krožnem gospodarstvu in na območjih, ki jih je najbolj prizadel prehod na zeleno gospodarstvo, med drugim s ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo.

Dobro zasnovane ureditve skrajšanega delovnega časa in podobne ureditve so pomembne za okrepitev odpornosti na morebitne gospodarske pretrese in/ali pretrese na trgu dela. Z olajšanjem in podpiranjem procesov prestrukturiranja ter prerazporeditvijo delovne sile iz sektorjev v zatonu v tiste v vzponu lahko tudi podprejo strukturne spremembe ter s tem povečajo produktivnost, ohranjajo zaposlenost in prispevajo k posodobitvi gospodarstva, med drugim z razvojem povezanih spretnosti. Razmisliti bi bilo treba o dobro zasnovanih spodbudah za zaposlovanje in prehajanje ter ukrepah za izpopolnjevanje in preusposabljanje, da se podpreta ustvarjanje kakovostnih delovnih mest in prehajanje skozi celotno delovno življenje ter odpravi pomanjkanje delovne sile in spretnosti, tudi glede na digitalni in zeleni prehod, demografske spremembe ter posledice vojaške agresije Rusije proti Ukrajini.

Obdavčitev bi bilo treba z dela preusmeriti na druge vire, ki bolj podpirajo zaposlovanje in vključujočo rast ter so usklajeni s podnebnimi in okoljskimi cilji, ob upoštevanju prerazdelitvenega učinka davčnega sistema, obenem pa zavarovati prihodke za ustrezno socialno zaščito in odhodke, ki pospešujejo rast.

Države članice, tudi tiste z zakonsko določenimi minimalnimi plačami, bi morale spodbujati kolektivna pogajanja pri določanju plač in zagotoviti učinkovito vključenost socialnih partnerjev na pregleden in predvidljiv način ter tako omogočiti ustrezno prilagajanje plač spremembam produktivnosti in spodbujati pravične plače za dostojen življenjski standard, pri čemer bi morale posebno pozornost nameniti skupinam z nižjimi in srednjimi dohodki, da se okrepi navzgor usmerjena socialno-ekonomska konvergenca. Mehanizmi določanja plač bi morali upoštevati tudi socialno-ekonomske razmere, med drugim rast zaposlovanja, konkurenčnost, kupno moč ter razvoj v regijah in sektorjih. Države članice in socialni partnerji bi morali ob spoštovanju nacionalnih praks in avtonomije socialnih partnerjev zagotoviti, da imajo vsi delavci ustrezne plače, tako da so neposredno ali posredno zaščiteni na podlagi kolektivnih pogodb ali ustreznih zakonsko določenih minimalnih plač, pri čemer se upošteva njihov učinek na konkurenčnost, ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, kupno moč in revščino zaposlenih.

Smernica 6: Krepitev ponudbe delovne sile in izboljšanje dostopa do zaposlitve ter vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kompetenc

V kontekstu digitalnega in zelenega prehoda, demografskih sprememb in vojaške agresije Rusije proti Ukrajini bi morale države članice spodbujati trajnostnost, produktivnost, konkurenčnost, zaposljivost in razvoj človeškega kapitala, tako da pospešujejo vseživljenjsko pridobivanje spretnosti in kompetenc ter se odzivajo na sedanje in prihodnje potrebe trga dela, tudi glede na krovne cilje Unije in nacionalne krovne cilje za leto 2030 v zvezi s spretnostmi. Države članice bi

morale tudi posodobiti svoje sisteme izobraževanja in usposabljanja ter vlagati vanje, da bi poskrbele za visokokakovostno in vključujoče izobraževanje in usposabljanje, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, izboljšale rezultate izobraževanja ter zagotavljanje spretnosti in kompetenc, potrebnih za zeleni in digitalni prehod, ter zagotovile dostop do digitalnega učenja, jezikovnega usposabljanja (na primer v primeru beguncev, tudi iz Ukrajine, ali pri olajšanju dostopa do trga dela v čezmejnih regijah) in pridobivanja podjetniških spretnosti. Sodelovati bi morale s socialnimi partnerji, izvajalci izobraževanja in usposabljanja, podjetji in drugimi deležniki, tudi glede na akcijski načrt za odpravljanje pomanjkanja delovne sile in spretnosti, ki ga je Komisija predstavila marca 2024, da se odpravijo strukturne pomanjkljivosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter izboljšata njihova kakovost in ustreznost glede na potrebe trga dela, tudi s ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo. To bi prispevalo tudi k omogočanju zelenega in digitalnega prehoda, odpravi neskladij v spretnostih in pomanjkanja delovne sile, med drugim za dejavnosti, povezane z neto ničelnimi in digitalnimi industrijami, vključno z dejavnostmi, ki so pomembne za gospodarsko varnost EU, in tistimi, ki so povezane z zelenim prehodom, kot je uvajanje energije iz obnovljivih virov ali prenova stavb.

Posebno pozornost bi bilo treba nameniti obravnavi upada učnega uspeha mladih, zlasti pri osnovnih spretnostih. Potrebni so ukrepi za spopadanje z izzivi učiteljskega poklica, vključno z njegovo privlačnostjo, odpravo pomanjkanja učiteljev in potrebo po vlaganju v digitalne spretnosti in kompetence učiteljev in mentorjev. Poleg tega bi morali sistemi izobraževanja in usposabljanja vsem učečim se zagotoviti ključne kompetence, vključno z osnovnimi in digitalnimi spretnostmi, prečnimi kompetencami in – glede na grožnjo dezinformacij – kritičnim mišljenjem, saj se jih tako opremi za prilagodljivost in odpornost za celotno življenje, obenem pa zagotoviti, da bodo učitelji usposobljeni za spodbujanje teh kompetenc pri učečih se. Države članice bi morale delovno sposobne odrasle podpirati pri dostopu do usposabljanja ter okrepiti spodbujanje posameznikov in njihovo motivacijo za iskanje usposabljanj, med drugim z individualnimi učnimi računi, kadar je to ustrezno, in zagotavljanjem njihove prenosljivosti med poklicnimi prehodi ter zanesljivim sistemom ocenjevanja kakovosti usposabljanja. Države članice bi morale preučiti uporabo mikrodokazil v podporo vseživljenjskemu učenju in zaposljivosti. Vsem bi morale omogočiti, da predvidijo potrebe trga dela in se jim bolje prilagodijo, zlasti s stalnim izpopolnjevanjem in preusposabljanjem ter zagotavljanjem integriranega svetovalnega dela, da se podpre pravičen in pošten prehod za vse, okrepijo zaposlovanje, družbeni rezultati in produktivnost, odpravijo pomanjkanje delovne sile na trgu dela in neskladja v spretnostih, izboljša splošna odpornost gospodarstva na pretrese in olajšajo morebitne prilagoditve.

Države članice bi morale spodbujati enake možnosti za vse z odpravo neenakosti v sistemih izobraževanja in usposabljanja, tudi v smislu regionalne pokritosti. Zlasti bi bilo treba otrokom zagotoviti dostop do cenovno dostopne in visokokakovostne vzgoje in varstva predšolskih otrok v skladu z novima „barcelonskima ciljema“ in evropskim jamstvom za otroke. Države članice bi morale na splošno zvišati ravni izobrazbe, zmanjšati število mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, podpirati enak dostop otrok iz prikrajšanih skupin in oddaljenih območij do izobraževanja, povečati privlačnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja, podpirati dostop do terciarnega izobraževanja in delež ljudi s terciarno izobrazbo ter povečati število diplomantov, zlasti žensk, s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) tako na ravni poklicnega izobraževanja in usposabljanja kot v terciarnem izobraževanju. Podpreti bi bilo treba tudi vrhunsko uspešnost in odličnost pri rezultatih izobraževanja, saj sta pomembni pri spodbujanju prihodnjega inovacijskega potenciala EU. Države članice bi morale mladim olajšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev s kakovostnimi pripravništvii in vajeništvii ter povečati udejstvovanje odraslih v nenehnem učenju, predvsem tistih s prikrajšanim ozadjem in najmanj usposobljenih. Ob upoštevanju novih zahtev digitalnih, zelenih in starajočih se družb bi morale nadgraditi in povečati ponudbo prožnega začetnega in nadaljnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter udeležbo v njem, okrepiti učenje na delovnem mestu v svojih sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja, tudi z dostopnim, kakovostnim in učinkovitim

vajeništvom, ter podpirati nizko usposobljene odrasle, da bi ti ostali zaposljivi. Države članice bi poleg tega morale povečati ustreznost terciarnega izobraževanja in po potrebi raziskav za trg dela, izboljšati spremljanje spretnosti in napovedovanje potreb po spretnostih, povečati preglednost in primerljivost spretnosti in kvalifikacij, vključno s tistimi, ki so bile pridobljene v tujini, zagotoviti doslednejšo uporabo vseevropskih klasifikacij (tj. klasifikacije ESCO) ter poskrbeti za več priložnosti za priznavanje in vrednotenje spretnosti in kompetenc, pridobljenih zunaj formalnega izobraževanja in usposabljanja, tudi za begunce in osebe s statusom začasne zaščite. Poleg izkoriščanja potenciala domače delovne sile EU lahko tudi privabljanje talentov in spretnosti iz držav zunaj EU z upravljanim priseljevanjem in preprečevanjem izkoriščevalskih delovnih pogojev prispeva k odpravljanju pomanjkanja spretnosti in delovne sile, med drugim v povezavi z zelenim in digitalnim preходом, na primer v sektorjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter na področju zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe.

Države članice bi morale brezposelnim in neaktivnim osebam zagotoviti učinkovito, pravočasno, usklajeno in prilagojeno pomoč, ki temelji na podpori pri iskanju zaposlitve, usposabljanju, izpopolnjevanju, preusposabljanju in dostopu do drugih podpornih storitev, pri čemer bi morale posebno pozornost nameniti ranljivim skupinam in ljudem, ki sta jih prizadela zeleni in digitalni prehod ali pretresi na trgu dela. Da se znatno zmanjša in prepreči dolgotrajna in strukturna brezposelnost, bi bilo treba čim hitreje in najpozneje po 18 mesecih brezposelnosti izvajati celovite strategije, ki zajemajo poglobljene individualne ocene brezposelnih oseb. Brezposelnost mladih in vprašanje mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, bi bilo treba še naprej reševati s preprečevanjem zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja ter strukturnimi izboljšavami prehoda iz šolanja v zaposlitev, med drugim s polnim izvajanjem okrepljenega jamstva za mlade, ki bi moralo tudi podpreti kakovostne zaposlitvene možnosti za mlade. Poleg tega bi morale države članice zlasti okrepiti prizadevanja za poudarjanje, kako zeleni in digitalni prehod prinašata novo perspektivo za prihodnost ter priložnosti za mlade na trgu dela.

Države članice bi si morale prizadevati za odpravo ovir in odvratilnih dejavnikov za udeležbo na trgu dela ter zagotoviti spodbude zanj, predvsem za osebe z nizkimi dohodki, prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu (pogosto ženske) in najbolj oddaljene od trga dela, vključno z osebami z migrantskim ozadjem in marginaliziranimi Romi. Glede na veliko pomanjkanje delovne sile v nekaterih poklicih in sektorjih (zlasti v sektorjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter na področju zdravstvenega varstva, dolgotrajne oskrbe, izobraževanja, prometa in gradbeništva) bi morale države članice prispevati h krepitvi ponudbe delovne sile, zlasti s spodbujanjem ustreznih plač in delovnih pogojev, ter zagotoviti, da sistemi obdavčitve in socialnih prejemkov spodbujajo udeležbo na trgu dela ter da so aktivne politike trga dela učinkovite in dostopne, pri tem pa upoštevati vlogo socialnih partnerjev. Države članice bi morale tudi podpirati delovno okolje, prilagojeno invalidom, med drugim s ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo, informiranjem, ozaveščanjem in storitvami, ki invalidom omogočajo udeležbo na trgu dela in v družbi. Obravnavati bi bilo treba vrzel stopnje delovne aktivnosti in plačilno vrzel med spoloma ter spolne stereotipe. Države članice bi morale zagotoviti enakost spolov in večjo udeležbo žensk na trgu dela, med drugim z zagotavljanjem enakih možnosti in poklicnega napredovanja ter odpravo ovir za dostop do vodstvenih položajev na vseh ravneh odločanja, pa tudi z obravnavo nasilja in nadlegovanja pri delu, ki je problem, s katerim se soočajo zlasti ženske. Zagotoviti bi bilo treba enako plačilo za enako delo ali delo enake vrednosti ter preglednost plač. Spodbujati bi bilo treba usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja tako žensk kot moških, predvsem z omogočanjem cenovno dostopnih in kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe ter vzgoje in varstva predšolskih otrok, pa tudi z ustreznimi politikami za obravnavanje sprememb, ki jih je v svet dela prinesla digitalizacija. Države članice bi morale staršem in drugim osebam z obveznostmi oskrbe omogočiti dostop do ustreznega dopusta iz družinskih razlogov in prožnih ureditev dela, da bi lahko usklajevali poklicno, družinsko in zasebno življenje, ter spodbujati uravnoteženo uveljavljanje teh pravic med starši.

Smernica 7: Izboljšanje delovanja trgov dela in učinkovitosti socialnega dialoga

Da bi imeli koristi od dinamične in produktivne delovne sile ter novih delovnih vzorcev in poslovnih modelov, bi morale države članice sodelovati s socialnimi partnerji v zvezi s pravičnimi, preglednimi in predvidljivimi delovnimi pogoji, pri tem pa uravnotežiti pravice in obveznosti. Zmanjšati in preprečiti bi morale segmentacijo trgov dela, se boriti proti neprijavljenemu delu in navidezni samozaposlitvi ter spodbujati prehod na zaposlitve za nedoločen čas. Predpisi o varstvu zaposlitve, delovno pravo in pristojne institucije bi morali zagotavljati ustrezno okolje za zaposlovanje in potrebno prožnost za delodajalce, da se lahko hitro prilagodijo spremembam v gospodarstvu, hkrati pa varovati pravice delavcev in zagotavljati socialno zaščito, ustrezno raven varnosti ter zdravo, varno in dobro prilagojeno delovno okolje za vse delavce. Spodbujanje uporabe prožnih ureditev dela, kot je delo na daljavo, lahko prispeva k višjim stopnjam zaposlenosti in bolj vključujočim trgov dela. Poleg tega bi morale države članice delavce, podjetja in druge akterje podpirati pri digitalni preobrazbi, med drugim s spodbujanjem uporabe etičnih in zaupanja vrednih orodij umetne inteligence. To lahko vključuje politike za izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev za nove poklice ter spodbude za podjetja, da razvijejo in uporabljajo tehnologije, ki lahko povečajo produktivnost, dopolnijo človeško delo in ublažijo pomanjkanje delovne sile v kritičnih sektorjih. Na splošno, še zlasti pa v kontekstu digitalizacije, je treba zagotoviti spoštovanje pravic delavcev v zvezi z delovnim časom, delovnimi pogoji, duševnim zdravjem na delovnem mestu ter usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja. Preprečiti bi bilo treba delovna razmerja, ki vodijo do prekarnih delovnih pogojev, tudi primere, ki vključujejo platformne delavce, in sicer z zagotavljanjem pravičnosti, preglednosti in odgovornosti pri uporabi algoritmov ter z bojem proti zlorabi atipičnih pogodb. V primeru nezakonite odpovedi bi bilo treba zagotoviti dostop do učinkovitega in nepristranskega reševanja sporov ter pravico do pravnega sredstva, vključno z ustrezno odškodnino, kadar je to primerno.

Cilj politik bi moral biti izboljšati in podpreti udeležbo na trgu dela, usklajevanje ponudbe in povpraševanja na njem ter prehode znotraj njega, tudi v luči demografskih sprememb in v prikrajšanih regijah. Države članice bi morale učinkovito aktivirati tiste, ki lahko sodelujejo na trgu dela, in jim to udeležbo omogočiti, zlasti premalo zastopane skupine, kot so ženske in mladi, in osebe v ranljivem položaju, kot so nižje usposobljene osebe in dolgotrajno brezposelni, invalidi, osebe z migrantskim ozadjem, vključno z osebami s statusom začasne zaščite, osebe iz marginaliziranih romskih skupnosti in starejši delavci. Države članice bi morale povečati obseg in učinkovitost aktivnih politik trga dela, tako da bi jih bolje usmerile, povečale njihov domet in obseg ter jih bolje povezale s socialnimi storitvami, usposabljanjem in dohodkovno podporo za brezposelne med iskanjem zaposlitve na podlagi njihovih pravic in odgovornosti. Države članice bi morale čim bolj izkoristiti financiranje in tehnično podporo EU za povečanje zmogljivosti javnih služb za zaposlovanje, da bi nudile pravočasno in prilagojeno pomoč iskalcem zaposlitve, se odzivale na sedanje in prihodnje potrebe trga dela ter izvajale upravljanje na podlagi uspešnosti, ter podpreti njihovo zmogljivost za uporabo podatkov in digitalne tehnologije. Pri tem imajo pomembno vlogo tudi zasebne službe za zaposlovanje.

Države članice bi morale brezposelnim zagotavljati ustrezna denarna nadomestila za brezposelnost za razumno obdobje ter v skladu z njihovimi prispevki in nacionalnimi pravili o upravičenosti. Denarna nadomestila za brezposelnost ne bi smela odvracati od hitre ponovne zaposlitve, dopolnjevati pa bi jih morale aktivne politike trga dela, vključno z ukrepi za izpopolnjevanje in preusposabljanje, tudi glede na pomanjkanje delovne sile in spretnosti.

Treba bi bilo povečati in ustrezno podpreti mobilnost učečih se, vajencev in delavcev, zlasti učečih se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki imajo manj izkušenj z mobilnostjo, da se okrepijo njihove spretnosti in poveča njihova zaposljivost ter izkoristi celoten potencial evropskega trga dela in prispeva h konkurenčnosti na ravni EU. Obravnavati bi bilo treba ovire za mobilnost delovne sile v EU, vključno s postopki za priznavanje poklicnih kvalifikacij ali prenos pridobljenih pravic iz socialne varnosti. Treba bi bilo zagotoviti pravične in dostojne pogoje za vse, ki opravljajo čezmejno dejavnost, in sicer s preprečevanjem diskriminacije in zagotavljanjem enake obravnave z

državljeni EU, izvrševanjem nacionalne zakonodaje in zakonodaje EU ter krepitvijo upravnega sodelovanja med nacionalnimi upravami v zvezi z mobilnimi delavci ob podpori Evropskega organa za delo.

V primeru začasnega zaprtja meja iz javnozdravstvenih razlogov bi bilo treba podpreti mobilnost delavcev v kritičnih poklicih ter čezmejnih, sezonskih in napotnih delavcev. Države članice bi morale še naprej sodelovati v partnerstvih za privabljanje talentov za izboljšanje zakonitih migracijskih poti z uvedbo novih programov mobilnosti ter zagotoviti učinkovito politiko vključevanja delavcev in njihovih družin, ki zajema izobraževanje in usposabljanje, vključno z jezikovnim usposabljanjem, zaposlovanje, zdravje in stanovanjsko vprašanje.

Države članice bi si morale tudi prizadevati za ustvarjanje ustreznih pogojev za nove oblike in načine dela, tako da izkoristijo njihov potencial za ustvarjanje delovnih mest, hkrati pa zagotovijo njihovo skladnost z obstoječimi socialnimi pravicami. Poskrbeti bi morale za svetovanje o pravicah in obveznostih, ki se uporabljajo pri atipičnih pogodbah in novih oblikah dela, kot so delo prek digitalnih platform dela in stalno ali polstalno delo na daljavo. V zvezi s tem imajo lahko ključno vlogo socialni partnerji, ki bi jih morale države članice podpreti pri doseganju in zastopanju ljudi, ki opravljajo atipično delo in nove oblike dela. Države članice bi morale razmisliti tudi o zagotovitvi podpore pri izvrševanju (na primer smernice ali posebna usposabljanja za delovne inšpektorate) v zvezi z izzivi, ki izhajajo iz novih oblik organizacije dela, vključno z uporabo digitalnih tehnologij in umetne inteligence, kot so algoritemsko upravljanje, nadziranje delavcev in delo na daljavo.

Države članice bi morale zagotoviti ugodno okolje za dvostranski in tristranski socialni dialog na vseh ravneh, vključno s kolektivnimi pogajanja, v javnem in zasebnem sektorju, in sicer v skladu z nacionalnim pravom in/ali prakso ter po posvetovanju in v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji in ob spoštovanju njihove avtonomije. Države članice bi morale v oblikovanje in izvajanje zaposlitvenih, socialnih, in kjer je primerno, gospodarskih in drugih javnih politik, tudi v določanje in posodabljanje zakonsko določenih minimalnih plač, sistematično, smiselno in pravočasno vključiti socialne partnerje. Države članice bi morale spodbujati večjo pokritost s kolektivnimi pogajanja, med drugim s podporo vzpostavljanju in krepitvi zmogljivosti socialnih partnerjev, omogočati učinkovita kolektivna pogajanja na vseh ustreznih ravneh ter spodbujati usklajevanje med temi ravnmi in znotraj njih. Socialne partnerje bi bilo treba spodbujati k pogajanju za kolektivne pogodbe in sklepanju takih pogodb v zadevah, ki so zanje relevantne, pri tem pa v celoti spoštovati njihovo avtonomijo in pravico do kolektivnih ukrepov.

Države članice bi morale po potrebi in na podlagi obstoječih nacionalnih praks upoštevati izkušnje organizacij civilne družbe v zvezi z zaposlovanjem in socialnimi vprašanji.

Smernica 8: Spodbujanje enakih možnosti za vse, krepitev socialne vključenosti in boj proti revščini

Države članice bi morale spodbujati trge dela, ki so vključujoči in odprti za vse, tako da uvedejo učinkovite ukrepe za boj proti vsem oblikam diskriminacije in spodbujanje enakih možnosti za vse, zlasti za skupine, ki so na trgu dela premalo zastopane, pri tem pa tudi ustrezno upoštevajo regionalno in teritorialno razsežnost. Zagotoviti bi morale enako obravnavo pri zaposlovanju, socialni zaščiti, zdravstvenem varstvu, vzgoji in varstvu predšolskih otrok, dolgotrajni oskrbi, izobraževanju ter dostopu do blaga in storitev, vključno s stanovanji, ne glede na spol, raso ali etnično poreklo, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost.

Države članice bi morale posodobiti sisteme socialne zaščite, da bi zagotovile ustrezno, uspešno, učinkovito in trajnostno socialno zaščito za vse v vseh življenjskih obdobjih ter tako povečale socialno vključenost in navzgor usmerjeno družbeno mobilnost, spodbudile udeležbo na trgu dela, podpirale socialne naložbe, se borile proti revščini in socialni izključenosti ter odpravljale neenakosti, tudi z oblikovanjem sistemov obdavčitve in sistemov socialnih prejemkov ter ocenjevanjem distribucijskega učinka politik. Z dopolnjevanjem splošnih pristopov s ciljno

usmerjenimi se bo povečala učinkovitost sistemov socialne zaščite. Pri posodobitvi sistemov socialne zaščite bi si morali prizadevati tudi za izboljšanje njihove odpornosti na večplastne izzive. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti ranljivim gospodinjstvom, ki najbolj čutijo posledice zelenega in digitalnega prehoda ter visokih življenjskih stroškov, vključno s stroški energije. Glede na porast atipičnih oblik dela bi morale države članice nadalje obravnavati vrzeli pri dostopu delavcev in samozaposlenih do socialne zaščite.

Države članice bi morale razviti in povezati tri razsežnosti aktivnega vključevanja – ustrezno dohodkovno podporo, vključujoče trge dela in dostop do kakovostnih podpornih storitev, prilagojenih individualnim potrebam. Sistemi socialne zaščite bi morali zagotavljati ustrezen socialnovarstveni prejemek na podlagi minimalnega dohodka za vse osebe z nezadostnimi sredstvi ter krepiti socialno vključenost s podpiranjem in spodbujanjem aktivne udeležbe na trgu dela in v družbi, med drugim s ciljno usmerjenimi socialnimi storitvami. Razpoložljivost cenovno ugodnih, dostopnih in kakovostnih storitev, kot so vzgoja in varstvo predšolskih otrok, zunajšolsko varstvo, izobraževanje, usposabljanje, stanovanja ter zdravstvo in dolgotrajna oskrba, je temeljni pogoj za zagotavljanje enakih možnosti. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti boju proti revščini in socialni izključenosti, vključno z revščino zaposlenih, v skladu s krovnimi cilji Unije in nacionalnimi cilji za leto 2030 v zvezi z zmanjšanjem revščine. Še zlasti bi bilo treba s celovitimi in celostnimi ukrepi obravnavati revščino in socialno izključenost otrok, med drugim s polnim izvajanjem evropskega jamstva za otroke. Države članice bi morale zagotoviti, da ima vsakdo dostop do kakovostnih osnovnih storitev, tudi otroci. Ljudem v stiski ali v ranljivem položaju bi morale zagotoviti tudi dostop do ustreznih in cenovno ugodnih socialnih stanovanj ali stanovanjske pomoči. Zagotoviti bi morale čist in pravičen energetski prehod ter obravnavati energetske revščine kot vse pogostejšo obliko revščine, med drugim s ciljno usmerjenimi podpornimi ukrepi za gospodinjstva v ranljivem položaju, kadar je to ustrezno. Države članice bi morale učinkovito izkoristiti financiranje in tehnično podporo EU za vlaganje v socialna stanovanja, prenovalna stanovanja in spremljevalne storitve ter obravnavanje nujnih potreb po cenovno dostopnih in dostojnih stanovanjih. Pri teh storitvah bi morale upoštevati specifične potrebe invalidov, vključno z dostopnostjo. Posebej bi se morale posvetiti problematiki brezdomstva, in sicer s spodbujanjem dostopa do trajnih stanovanjskih rešitev in izvajanja ustreznih podpornih storitev.

Države članice bi morale zagotoviti pravočasen dostop do cenovno dostopnega preventivnega in kurativnega kakovostnega zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe ter pri tem ohraniti dolgoročno vzdržnost. Ob vse večjem povpraševanju po dolgotrajni oskrbi, ki je povezano tudi z demografskimi spremembami, bi bilo treba odpraviti vrzeli v ustreznosti ter pomanjkanje delovne sile in slabe delovne pogoje.

Glede na vojaško agresijo Rusije proti Ukrajini in v skladu z aktivacijo Direktive Sveta 2001/55/ES¹ bi morale države članice razseljenim osebam iz Ukrajine še naprej zagotavljati ustrezno raven varstva. Za mladoletnike brez spremstva bi morale prav tako izvajati potrebne ukrepe. Razseljenim otrokom bi bilo treba zagotoviti dostop do vzgoje in izobraževanja ter osnovnih storitev v skladu z evropskim jamstvom za otroke.

Glede na vse daljšo življenjsko dobo in demografske spremembe bi morale države članice zagotoviti ustreznost in vzdržnost pokojninskih sistemov za delavce in samozaposlene ter ženskam in moškim zagotoviti enake možnosti za pridobivanje in kopičenje pokojninskih pravic, tudi v okviru dodatnih pokojninskih shem, in jim tako zagotoviti ustrezne prihodke v starosti. Pokojninske reforme bi bilo treba podpreti s politikami, katerih cilj je zmanjšanje razlik v pokojninah med spoloma, in ukrepi za podaljšanje poklicnega življenja, na primer z dvigom dejanske upokojitvene

¹ Direktiva Sveta 2001/55/ES z dne 20. julija 2001 o najnižjih standardih za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb in o ukrepih za uravnoteženje prizadevanj in posledic za države članice pri sprejemanju takšnih oseb (UL L 212, 7.8.2001, str. 12).

starosti, zlasti z olajšanjem udeležbe starejših na trgu dela, ter zagotoviti, da so skladne s strategijami aktivnega staranja. Države članice bi morale vzpostaviti konstruktiven dialog s socialnimi partnerji in drugimi zadevnimi deležniki ter omogočiti ustrezno postopno uvajanje reform.